

Stronnictwo Ludowe w powiecie rawsko - mazowieckim w latach 1945 - 1949

Wprowadzenie

Historyczne tradycje ruchu ludowego w powiecie rawskim sięgają swymi korzeniami czasów niewoli narodowej. Ruch ludowy w powiecie osiągnął silną pozycję polityczną oraz znaczne sukcesy organizacyjne. Działacze ruchu ludowego byli inicjatorami i współtwórcami pierwszych organów władzy państwowej w listopadzie 1918 roku. Między innymi, znany działacz ludowy ze wsi Kłopotczyn, Michał Gwiazdowicz, pełnił funkcję Komisarza Ludowego na terenie powiatu rawskiego.¹

Dominującą pozycję polityczną w powiecie rawskim utrzymał ruch ludowy również w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Działające wtedy PSL „Wyzwolenie”, Stronnictwo Chłopskie i Niezależna Partia Chłopska, spełniały wiodącą rolę w całości kształcie życia społeczno - politycznego powiatu.

Pozycja i znaczenie ruchu ludowego wynikały z ogólnej koniunktury gospodarczej oraz występującej na wsi struktury agrarnej.² Ta ogólna sytuacja społeczno - gospodarcza miała duży wpływ na wzrost świadomości i aktywności politycznej chłopów. Warunki materialne powodowały radykalizację szerokich kręgów społeczeństwa. Odzwierciedleniem postępującej zmiany postaw chłopskich był znaczny wzrost wpływów PPS i KPP.³

W ruchu ludowym wyrazicielem radykalnych nastrojów chłopskich była Niezależna Partia Chłopska. W latach 1924 - 1927 pod przewodnictwem Władysława Kowalskiego, Antoniego Korzyckiego i Franciszka Litwina, NPCh zdobyła wśród chłopów powiatu rawskiego duży autorytet i znaczne wpływy organizacyjne.⁴ Po zdelegalizowaniu NPCh radykalny nurt ruchu ludowego

1 J. Góral, Powiat rawski w latach kształtowania się i utrwalania władzy ludowej, [w:] Powiat rawski, Zarys dziejów do końca 1973 r., Łódź 1973, s. 321.

2 Powiat rawski był gospodarczo zaniedbany. Brak było rozwiniętego przemysłu. W strukturze agrarnej występowały majątki obszarnicze oraz zdecydowana większość gospodarstw mało-rolnych i średniorolnych. Proces rozdrobnienia wsi ciągle się pogłębiał, [w:] T. Czarnecki, Zasady i wyniki parcelacji oraz położenie parcelantów w powiecie rawskim w latach 1945 - 1965 (maszynopis).

3 Tamże, s. 5 - 6.

4 Tamże, s. 6. O sile oddziaływania NPCh w powiecie rawskim świadczą m.in. zorganizowane w 1925 r. potężne wiece w Regnowie i w Białej Rawskiej. Uczestniczyło w nich po około 7 tysięcy osób.

kontynuowany był w szeregach Związku Lewicy „Samopomoc”, a także częściowo w ramach KPP. Natomiast z chwilą zjednoczenia ruchu ludowego i młodzieżowego w 1931 roku, radykalną działalność prowadziło Stronnictwo Ludowe i ZMWRP „Wici”.

Proces radykalizacji wsi rawskiej znajdował odbicie we wzrastającym rozwoju organizacyjnym SL oraz w aktywnym uczestnictwie chłopów w akcjach politycznych podejmowanych przez ruch ludowy.⁵

Autorytet polityczny i siła organizacyjna ruchu ludowego miały ogromne znaczenie w czasach okupacji hitlerowskiej. Postawa mieszkańców powiatu wobec Niemców była zdecydowanie wroga. Od pierwszych dni okupacji spontanicznie podejmowane były działania z myślą o dalszej walce z wrogiem.

Politycznym organizatorem walki konspiracyjnej w powiecie rawskim był również ruch ludowy. Na przełomie 1939 i 1940 roku powstała powiatowa trójka polityczna SL „Rocha”, której pierwszym przewodniczącym był Jan Susik, a następnie Piotr Sygitowicz.⁶ Organizacje polityczne „Rocha” oraz podległe im Bataliony Chłopskie prowadziły działalność w 11 gminach powiatu rawskiego.⁷

W południowo - wschodniej części powiatu, niezależnie od ZP „Rocha”, już od 1940 r. pracę konspiracyjną prowadziła radykalno - ludowa grupa pod nazwą Ruch Uludowienia Narodu. Organizatorem i przywódcą RUN był Czesław Michurski.⁸

Pierwsze kontakty pomiędzy komórkami „Rocha” i RUN - u nawiązane zostały w początkach 1944 r. W kilka miesięcy później doszło do scalenia ruchu ludowego w powiecie. Ruch ludowy po połączeniu stanowił znaczącą siłę polityczną i organizacyjną - ponad 800 członków. Jego komórki organizacyjne znajdowały się we wszystkich gminach i miastach powiatu z wyjątkiem gmin: Budziszewice i Marianów.⁹

Styczniowa ofensywa Armii Radzieckiej w 1945 roku przyniosła wolność również mieszkańcom powiatu rawskiego. Ujawniają się konspiracyjne rady

5 SL w powiecie rawskim przed wybuchem II wojny światowej liczyło ok. 100 kół i 2.500 członków. Chłopi rawscy zorganizowali tzw. „marsz głodnych”. J. Góral, op. cit., s. 403; T. Sitek, (relacja w posiadaniu własnym).

6 Organizatorami konspiracyjnego ruchu ludowego w powiecie byli: Piotr Szostak, Leon Fronczak, Andrzej Falicki, Antoni Urbański, Jan Wyczański i Jan Włodarczyk, [w:] Piotr Sygitowicz, Historia działalności BCH w okresie okupacji niemieckiej na terenie powiatu rawsko - mazowieckiego, s. 44.

7 Były to gminy Boguszyce, Czerniwnice, Góra, Inowódz, Lubochnia, Regnów, Gortatowice, Rzeczyca, Wałowice, Żelechlinek, Rawa Maz., [w:] P. Sygitowicz, op. cit., s. 47.

8 Organizacja ta działała na terenie gmin: Góra, Nowe Miasto, Lubania, Stara Wieś, Biała Rawska, Regnów, Gortatowice i Rzeczyca. W końcu 1943 r. RUN liczyła ponad 300 osób, P. Sygitowicz, op. cit., s. 34; T. Sitek (relacja w posiadaniu własnym).

9 Prezesem Rocha po scaleniu ruchu ludowego został P. Sygitowicz, a wiceprezesem Cz. Michurski, P. Sygitowicz, op. cit., T. Sitek (relacja).

narodowe oraz partie polityczne, które przystąpiły do formowania organów władzy w powiecie.

Najsilniejszą bazę organizacyjną i wysoki autorytet moralny miał w pierwszym okresie po zakończeniu okupacji hitlerowskiej, ruch ludowy. Było to wynikiem postępowych tradycji okresu międzywojennego oraz wkładu SL w walkę z okupantem hitlerowskim.

1. Rozwój organizacyjny SL w latach 1945 - 1949

Działacze ruchu ludowego od pierwszych dni wolności aktywnie włączyli się w organizację rad narodowych, zarządów gminnych, czy też w powoływanie komitetów parcelacyjnych. Ta inspirująca i twórcza postawa ludowców miała decydujące znaczenie w organizacyjnym rozwoju Stronnictwa Ludowego. Chłopi żywiołowo brali udział w akcjach politycznych i gospodarczych podejmowanych przez SL, masowo zgłaszali swój akces do jego szeregów.

W pierwszych dniach marca 1945 r. powstał Tymczasowy Zarząd Powiatowy SL z Cz. Michurskim na czele.¹⁰ W wyniku podjętych przez Zarząd działań, uporządkowano sprawy organizacyjne dotyczące przynależności członków do poszczególnych kół SL. Prowadzono szeroko zakrojone prace w celu pozyskiwania nowych członków i tworzenia dalszych kół SL. Między innymi w marcu 1945 r. powstały koła w Dziurdziolach, gmina Boguszyce; Czerniewicach - gdzie prezesem wybrano byłego dowódcę oddziału „Mściciel” - Jana Włodarczyka; Radwance i wielu innych.¹¹

Pierwszy etap organizacyjnego rozwoju SL w powiecie rawskim został zamknięty zwołaniem Zjazdu Powiatowego działaczy ruchu ludowego i ZMW RP „Wici” w dniu 18 marca 1945 roku.¹²

Zwołanie Zjazdu było dowodem prężności organizacyjnej Stronnictwa i wyrazem siły jego wpływów i autorytetu na wsi rawskiej. Delegaci chłopscy jednomyślnie poparli politykę rządu, opowiadali się za kontynuacją zachodzących zmian społecznych i gospodarczych. Realizację interesów wsi uznano za wspólny interes chłopów i robotników. Na Zjeździe dokonano również wyboru Zarządu Powiatowego SL, którego prezesem został Cz. Michurski.¹³

W czerwcu 1945 r. SL miało już w swoich szeregach ponad 4.000 członków, zorganizowanych w 135 kołach. W tym około 1.300 posiadało stałe legitymacje partyjne. Postępujący w pierwszych miesiącach proces organizacyjne

10 W skład tymczasowego ZP SL wchodził: A. Wójcik - wiceprezes, M. Tomaszewski - sekretarz oraz 5 członków, J. Góral, op. cit., s. 437.

11 W zebraniach organizacyjnych w Dziurdziolach i w Czerniewicach uczestniczyło po około 100 osób - członków i sympatyków SL. Natomiast w Radwance - 38 rolników, J. Góral, op. cit., s. 437.

12 T. Czarniecki, op. cit., s. 21.

13 W skład ZP SL wchodził: Cz. Michurski, P. Sygítowicz, A. Wójcik, E. Czajkowska, W. Wiśniak i J. Wojciechowski, J. Góral, op. cit., s. 437

go rozwoju SL został zahamowany w listopadzie 1945 roku. Był to wynik podjęcia działalności politycznej i organizacyjnej przez utworzone 13 listopada 1945 r. Polskie Stronnictwo Ludowe, którego stan zorganizowania wynosił około 1.500 członków działających w 10 gminach powiatu.¹⁴

W działalności SL wystąpił wyraźny kryzys polityczny. Sytuację znacznie pogłębił chaos organizacyjny istniejący w szeregach Stronnictwa, a spowodowany między innymi niedbałe prowadzoną ewidencją członków. Wiosną 1946 roku podjęto wysiłki organizacyjne dla opanowania trudnej dla Stronnictwa sytuacji. Przeprowadzono weryfikację członków i uporządkowano ewidencję. Po zakończeniu akcji w czerwcu 1946 r. SL w powiecie rawskim liczyło 2.324 członków, w tym 1.100 z legitymacjami stałymi.¹⁵

Na całokształt podejmowanych przez SL spraw organizacyjnych duży wpływ miały przeprowadzone w 1946 r. Referendum Ludowe oraz w 1947 r. wybory do Sejmu Ustawodawczego. Nastąpiło wtedy wyraźne ożywienie działalności politycznej i propagandowej. W okresie od Referendum do wyborów do Sejmu szeregi Stronnictwa powiększyły się z 2.324 członków do około 6.000.¹⁶

Zjazd Powiatowy SL odbyty 16 listopada 1947 roku zapoczątkował w rawskiej organizacji SL - owskiej nowy etap w rozwoju organizacyjnym. Przyjęta została zasada rezygnowania z rozwoju ilościowego na rzecz podnoszenia jakości szeregów członkowskich. Zadania z tym związane realizowane były między innymi poprzez zwiększenie kontroli pracy Zarządów Gminnych i kół gromadzkich, organizację narad miesięcznych i konferencji plenarnych aktywu Stronnictwa oraz propagowanie czytelnictwa prasy ludowej. SL było również aktywnym organizatorem i współorganizatorem obchodów Święta Ludowego, Święta Odrodzenia Polski, rocznicy przeprowadzenia reformy rolnej, spotkań z producentami gminnymi, w których uczestniczył wicepremier Antoni Korzycki.¹⁷

W latach 1947 - 1949 Stronnictwo Ludowe prowadziło szeroko zakrojoną działalność organizacyjną dla dalszego umacniania szeregów partyjnych. Powiatowa organizacja SL w Rawie Maz. liczyła w listopadzie 1947 roku - 6.986 członków zorganizowanych w 201 kołach, a w 1948 roku 7.107 członków w 203 kołach. Ten poziom zorganizowania szeregów członkowskich SL utrzymało do września 1949 roku.¹⁸

14 J. Góral, op. cit., s. 475; A. Dąbrowski, *Ruch Ludowy w województwie łódzkim w latach 1945 - 1949*, [w:] *Ruch Ludowy w województwie łódzkim*, Łódź 1968, s. 187.

15 J. Góral, op. cit., s. 475.

16 Tamże, s. 485.

17 Archiwum Wojewódzkiego Zarządu PSL w Łodzi,teczka nr I - 38, Protokół Walnego Zjazdu Powiatowego SL odbytego 16 listopada 1948 r.

18 M. Kołodziejczyk, *Z problemów kształtowania się władzy ludowej na ziemiach województwa łódzkiego*, „Rocznik Łódzki”, t. X (XIII) 1965, s. 40.

2. Udział SL w życiu społeczno - gospodarczym i politycznym powiatu rawskiego w latach 1945 - 1949

Społeczeństwo powiatu rawskiego z ogromną nadzieją przyjęło program gospodarczy i polityczny Bloku Stronnictw Demokratycznych. Odbudowa wsi, tworzenie nowej rzeczywistości w stosunkach społeczno - gospodarczych, były praktyczną realizacją odwiecznych problemów nurtujących wieś.

Jednym z podstawowych zadań było powołanie rad narodowych oraz organów samorządowych i administracji państwowej. W powiecie rawskim w niektórych gminach władzę przejmowała ta partia, która miała ustaloną pozycję i prestiż. Tam gdzie nie było organizacji partyjnej, organy władzy państwowej tworzyło społeczeństwo, wybierając do nich przedstawicieli spośród siebie. Specyfikę powoływania władz i działalności obrazują pierwsze zebrania organizacyjne oraz ich nazwy. Na przykład w Regnowie 19 stycznia 1945 roku powstał Tymczasowy Zarząd Gminny, a 23 stycznia 1945 r. odbyło się zebranie organizacyjne Krajowej Rady Gminy Regnowo.¹⁹

Stronnictwo Ludowe aktywnie włączyło się do pracy organizacyjnej w radach narodowych. W każdej gminie powiatu rawskiego ludowcy należeli do inicjatorów i współorganizatorów rad narodowych. Posiadany przez SL autorytet znajdował odzwierciedlenie w składach osobowych poszczególnych rad. Niektóre rady były opanowane wyłącznie przez ludowców. Taki fakt miał miejsce między innymi w gminie Lubania. Miejskowe koło SL w dniu 31 stycznia 1945 r. przeprowadziło wybory do Gminnej Rady Narodowej, w skład której weszli członkowie SL. Wyrazem uznania wpływów Stronnictwa na tym odcinku działalności społecznej było powierzenie Cz. Michurskiemu, znanemu działaczowi ruchu ludowego, obowiązków pełnomocnego sekretarza miejskich i gminnych rad narodowych.¹⁹

Proces organizacji rad został unormowany z chwilą powołania Powiatowej Rady Narodowej. Jej pierwsze posiedzenie organizacyjne odbyło się w lutym 1945 r. Skład polityczny pierwszej PRN przedstawiał się następująco: 22 członków PPR, 14 SL, 2 SD, 1 PPS i 1 bezpartyjny. Na przewodniczącego Rady wybrano członka PPR - B. Szymańczyka. Na tym posiedzeniu powołano również pierwszego starostę powiatowego, którym został Cz. Michurski ze Stronnictwa Ludowego.²⁰

W okresie od października 1946 r. do czerwca 1947 udział ludowców w radach narodowych systematycznie wzrastał z 221 do 261 osób, a w Powiatowej Radzie Narodowej z 16 do 24 osób. W analogicznym okresie udział PPR w radach narodowych wynosił od 98 do 138, a w PRN od 14 do 17.²¹

19 J. Góral, op. cit., s. 440.

20 Tamże, s. 441.

21 Tamże, s. 490.

W listopadzie 1948 r. układ sił zmienił się na niekorzyść Stronnictwa. Na ogólną liczbę 333 radnych w miastach i gminach członkowie SL posiadali 128 mandatów, a PPR - 137. Natomiast w PRN na ogólną liczbę 50 radnych SL miało 20, a PPR - 18. Stronnictwo Ludowe posiadało również 4 wójtów na 17 i 136 sołtysów.²² Ogółem w radach narodowych i władzach administracyjno - samorządowych udział procentowy członków SL wynosił 38,3 %, a PPR - 44,3 %.

Działacze ruchu ludowego aktywnie uczestniczyli również na wielu innych odcinkach życia społeczno - gospodarczego powiatu. Powoływali i współuczestniczyli w tworzeniu Milicji Obywatelskiej, uczestniczyli w ochronie mienia społecznego. Dowodem uznania, a zarazem pokładanego zaufania dla działaczy SL było powierzenie im wielu odpowiedzialnych funkcji kierowniczych. Między innymi Komendantem Powiatowym został ludowiec - Władysław Berent.²³ Natomiast innemu działaczowi ludowemu Cz. Michurkiemu powierzono funkcję Przewodniczącego Powiatowej Rady Narodowej i Prezesa Oddziału Powiatowego Związku Nauczycielstwa Polskiego.²⁴

Stronnictwo Ludowe zapoczątkowało też tworzenie organizacji rolniczej Związku Samopomocy Chłopskiej. Decyzja o powołaniu ZSCh podjęta została na Powiatowym Zjeździe działaczy ludowych w marcu 1945 r. Kierowniczą kadrę w ZSCh stanowili wieloletni i doświadczeni działacze SL: Jan Wojciechowski, Antoni Wójcik i inni.²⁵

Ruch ludowy wziął również aktywny udział w pracach przygotowawczych do reformy rolnej i akcji dzielenia ziemi objętej parcelacją. Działacze SL stanowili razem z członkami PPR podstawowy aktyw polityczny i społeczny w komisjach reformy rolnej, komisjach podziału ziemi i komitetach folwarcznych. Byli organizatorami wieców i narad chłopskich w sołectwach i gminach, prowadzili agitację na rzecz sprawnego przeprowadzenia reformy rolnej. Efektem tych działań było szybkie i sprawne przeprowadzenie parcelacji majątków. Rozpoczęta 9 marca akcja nadziału ziemi trwała do 1 kwietnia 1945 roku. W powiecie rawskim z reformy skorzystało 4606 rodzin chłopskich co stanowiło 28,1 % ogółu gospodarstw.²⁶

Zadania stojące przed SL nie ograniczały się tylko do utrzymania wewnętrznej jedności i organizacyjnej prężności, ale dotyczyły również udziału w walce, jaka toczyła się pomiędzy Stronnictwem Ludowym a Polskim Stronnictwem Ludowym. Walka ta przybrała szczególnie na ostrości w okresie poprzedzającym Referendum i wybory do Sejmu Ustawodawczego.

22 Tamże, s. 494.

23 Tamże, s. 444.

24 AWK ZSL w Łodzi, teczka nr I - 38, Protokół Zjazdu Powiatowego SL w Rawie Maz., odbytego 9. 11. 1947 r.

25 Tamże, oraz T. Czarnecki, op. cit., s. 21.

26 T. Czarnecki, op. cit., s. 23 i 50.

Do działalności propagandowej wykorzystywano w szerokim zakresie uroczystości organizowane z okazji 1 Maja, 3 Maja oraz rocznicy zwycięstwa nad hitlerowskimi Niemcami. 9 czerwca 1946 r. 14 tysięcy mieszkańców powiatu rawskiego uczestniczyło w powiatowych obchodach Święta Ludowego. Uroczystość ta była manifestacją jedności partii i udzielanego jej poparcia ze strony mieszkańców powiatu.²⁸

Nie zachowały się żadne materiały statystyczne mówiące o przebiegu Referendum w powiecie rawskim. Dostępne są jedynie ogólne informacje w dokumentach sprawozdawczych poszczególnych partii politycznych. Wszystkie jednoznacznie podkreślają pozytywny w tym względzie wynik głosowania mieszkańców powiatu.

Poważną próbą sił politycznych i organizacyjnych były również wybory do Sejmu Ustawodawczego, przeprowadzone w styczniu 1947 r. Prowadzono w tym okresie intensywne prace organizacyjne i działalność propagandową, tworzone specjalne sekcje prelegentów. Wynikiem tej działalności był wzrost popularności Stronnictwa na wsi, a w konsekwencji wzrost jego szeregów z 2324 członków do około 6000.

Wybory do Sejmu Ustawodawczego zakończyły się zwycięstwem ówczesnych sił rządzących. Z ramienia SL posłami wybrani zostali: Cz. Michurski, Wł. Kowalski i A. Korzycki. W głosowaniu uczestniczyło ponad 90 % uprawnionych do głosowania. Ponad 40 % wyborców głosowało jawnie na listę stronnictw zblokowanych. Najkorzystniej dla tego bloku wypadło głosowanie w gminach: Marianów, Wałowice, Boguszyce, Regnów oraz w rawie Maz. i Białej Rawskiej. Najmniej korzystne wyniki padły w gminach Inowudz, Czernewice, Góra i w obwodzie wyborczym Żdźary.²⁹

Po wyborach do Sejmu Ustawodawczego nastąpiło ugruntowanie władzy ludowej w społeczeństwie i stopniowa jej stabilizacja. W tym czasie podstawowe kierunki działania SL koncentrowały się wokół aktywizacji politycznej, gospodarczej i kulturalnej wsi. W tym celu SL i PPR organizowały wspólne powiatowe narady aktywu, wzajemnie uczestniczono w podejmowanych akcjach politycznych, świętach i obchodach rocznicowych. Między innymi w gminie Lubochnia ponad 5 tysięcy chłopów w strojach ludowych uczestniczyło w święcie pierwszomajowym.³⁰

3. Zjednoczenie ruchu ludowego w powiecie rawsko - mazowieckim

Stabilizacja życia politycznego i gospodarczego po Referendum i wyborach do Sejmu Ustawodawczego zapoczątkowała kolejny etap w historii ruchu

28 AWK ZSL w Łodzi,teczka nr II - A - 236, Sprawozdanie Powiatowego Oddziału Informacji i Propagandy z 10. VI. 1946 r. z obchodu Święta Ludowego.

29 J. Góral, op. cit., s. 489 - 490.

30 Tamże, s. 445.

ludowego. Przewodnią myślą tego okresu była idea jedności ruchu ludowego. Coraz częstsze były kontakty pomiędzy członkami i kierownictwem SL i PSL. Zaczęto organizować wspólne spotkania aktywu i narady na których uzgadniano stanowiska i podejmowane decyzje.³¹

Kolejnym etapem do zjednoczenia ruchu ludowego było podpisanie 10 maja 1948 r. przez oba stronnictwa deklaracji o współpracy i jedności działania. Jako formę organizacyjną przyjęto powoływanie wspólnych „szóstek” porozumiewawczych. W powiecie rawskim „szóstkę” SL i PSL powołano w marcu 1948 r., a 17 października utworzono Powiatową Komisję Współdziałania. W jej składzie SL reprezentowane było przez: Cz. Michurskiego, A. Wójcika i Wł. Kamińskiego.³² Powołano również do pracy wspólne podkomisje, jak: oświatowo - kulturalną, ZSCh i spółdzielczości oraz administracyjno - samorządową. Wiosną 1949 r. Komisje Współdziałania powstały we wszystkich gminach powiatu.³³

Okres przedzjednoczeniowy charakteryzował się dużą ilością działań organizacyjnych. Szeroko omawiano historię ruchu ludowego i aktualne wydarzenia w kraju. Przedstawiciele SL i PSL wspólnie uczestniczyli w rocznych zebraniach sprawozdawczych Powiatowej i gminnych rad narodowych. Wspólnie otwierano na wsi punkty biblioteczne. Prowadzono szeroko zakrojone działania w celu upowszechniania czytelnictwa i likwidacji analfabetyzmu.³⁴

Działalność społeczno - gospodarcza w tym czasie przejawiała się w kontroli obsady stanowisk w administracji, samorządzie i spółdzielczości.³⁵

Wielką manifestacją na rzecz jedności ruchu ludowego w 1949 roku były centralne obchody Święta Ludowego w Rawie Maz. W manifestacji ulicznej w Rawie wzięło udział około 20 tysięcy osób, w tym ponad 16 tysięcy chłopów. W uroczystościach uczestniczyli przedstawiciele centralnych władz państwowych i partyjnych z Marszałkiem Sejmu Władysławem Kowalskim na czele.³⁶

Wyrazem poparcia idei jedności ruchu ludowego był również Czyn Kongresowy, realizowany przez całe społeczeństwo powiatu. Czyn Kongresowy poza walorami politycznymi dał społeczeństwu powiatu określone wartości materialne. Mianowicie wyremontowano szkoły, budowano i naprawiano drogi, elektryfikowano wsie. Wykonano również szereg zobowiązań dotyczących

31 A. Dąbrowski, op. cit., s. 193.

32 AWK ZSL w Łodzi,teczka nr I - 28, Protokół z posiedzenia Komisji SL i PSL, odbytego dnia 17 VII 1948 r.

33 Tamże, Protokół z posiedzenia Powiatowej Komisji współdziałania z dnia 21 IX 1949 r.

34 AWK ZSL w Łodzi,teczka nr I - 28, Protokół z posiedzenia Komisji Współdziałania SL i PSL z dnia 10. 12. 1948 r.

35 AWK ZSL w Łodzi,teczka nr I - 38, Protokół z dokonanej kontroli działalności b. ZP SL i b. PSL z dnia 1. IV. 1950 r.

36 „Zielony Sztandar”, z dnia 5 czerwca 1949 r.

produkcji rolnej, jak zwiększenie kontraktacji świń, zwiększenie produkcji rolnej o 10 %, czy terminowe wywiązywanie się z obowiązkowych dostaw zbóż. W ramach Czynu uruchamiano kursy dla analfabetów, zakładano koła ZMP, tworzone KGW, zwiększano szeregi członkowskie SL itp. Znaczenie Czynu Kongresowego polegało na mobilizacji chłopów i było sprawdzianem ich społecznej i politycznej postawy. Szeroki udział mieszkańców wsi w realizacji podejmowanych zobowiązaniach świadczył o popieraniu działań prowadzonych przez SL.³⁷

Jesienią 1949 roku nastąpiło dalsze ożywienie działalności SL i PSL w powiecie. Organizowano wspólne zebrania Komitetów Współdziałania i kół. Zjednoczenie bezpośrednio poprzedziła kampania zebrań gromadzkich i gminnych SL i PSL. Jej celem było „...przekazanie zagadnień zjednoczenia ruchu ludowego jak najszerszym masom chłopskim (...) ocena działaczy politycznych według działalności ideologicznej (...) przeprowadzenie czystki zarówno w szeregach SL jak i PSL (...) i inne aktualne zagadnienia”.³⁸ Rezultatem tej działalności było kilkakrotne zmniejszenie liczebności SL. O ile jeszcze we wrześniu miało ono 203 koła i około 7 tysięcy członków, w tym 1590 z legitymacjami stałymi, to na początku grudnia 1949 r. posiadało już tylko 136 kół z 1221 członkami w tym 922 z legitymacjami stałymi.³⁹

Uchwałą wojewódzkiego Komitetu Wykonawczego ZSL w Łodzi z 28 grudnia 1949 roku został powołany Tymczasowy Powiatowy Komitet ZSL w Rawie Maz. Przewodniczącym Komitetu został członek SL - Jan Wojciechowski. Komitet w okresie swojej kadencji powołał Tymczasowe Komitety Gminne i przeprowadził akcję scaleniową na szczeblu gromadzkim. W okresie od 15 stycznia do końca marca 1950 roku przeprowadzono wybory na szczeblu gromadzkim w 91 kołach oraz wybory Komitetów Gminnych ZSL w 17 gminach.⁴⁰

Pierwszy statutowy zjazd Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego w Rawie Maz. odbył się w dniu 2 kwietnia 1950 roku. Na Zejeździe dokonano oceny dotychczasowej działalności ruchu ludowego w powiecie i wytyczono podstawowe kierunki pracy powiatowej organizacji ZSL w przyszłości. Wybrano również Powiatowy Komitet Wykonawczy ZSL w skład którego weszli Jan Wojciechowski - przewodniczący, funkcje wiceprzewodniczących powierzono R. Lipczykowski i E. Krukowej. Natomiast sekretarzem został Tadeusz Sitek,

37 AWK ZSL w Łodzi,teczka nr I - 38, Sprawozdanie z akcji Czynu Kongresowego.

38 J. Góral, op. cit., s. 495.

39 AWK ZSL w Łodzi,teczka nr I - 28, Wykaz kół i członków SL z dnia 1. 12. 1949 r.

40 AWK ZSL w Łodzi,teczka nr I - 38, Protokół z dokonanej kontroli działalności b. ZP SL i b. ZP PSL oraz Tymczasowego KP ZSL w Rawie Maz. 1 IV 1950 r. W skład Powiatowego TKW ZSL w rawie wchodzili: z ramienia SL - J. Wojciechowski, T. Sitek i J. Boćkowski; z PSL - J. Bednarek i Wł. Kamiński.

a skarbnikiem J. Grad.⁴¹

W przyjętej na Zjeździe ZSL w powiecie rawskim rezolucji zwrócona została uwaga na takie sprawy jak: sojusz robotniczo chłopski, konieczność inicjowania i rozwijania wszelkich form spółdzielczości. Podkreślono potrzebę wzmocnienia udziału ZSL w działalności rad narodowych, ZMP i innych organizacjach społecznych. Szczególną uwagę zwrócono na rolę kobiet w działalności polityczno - społecznej i gospodarczej.⁴²

Zjednoczenie stronnictw ludowych zakończyło wieloletnie rozbitcie ruchu ludowego i otworzyło nowy etap w jego działalności. Jednak przeprowadzona przed zjednoczeniem zbyt przesadnie weryfikacja członków bardzo mocno osłabiła nowo powstałe ZSL. Trzeba było kilku lat by ruch ludowy na nowo stał się prężną i silną organizacją polityczną na wsi rawskiej.

41 Tamże, Protokół Powiatowego Zjazdu Komitetu Wykonawczego ZSL w dniu 2 IV 1950 r.

42 Tamże.